

Gondolatok a poligráf alkalmazásáról

Reflections on the Use of Polygraphs

Budaházi Árpád

Dr., PhD, egyetemi docens
Nemzeti Köszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
budahazi.arpad@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja, hogy bemutassa, milyen fejlesztéseken ment keresztül a poligráf, és az egyes fejlesztések hogyan hatottak a műszer igénybevételére.

Módszertan: A vizsgálódás poligráffal kapcsolatos publikációkra, jogszabályokra, anonimizált bírósági határozatokra terjedt ki. Poligráfós vizsgálatokat végző szaktanácsadókkal is készültek interjúk, ezekből származó információk is részét képezik a tanulmánynak.

Megállapítások: A műszer, amely poligráfnak tekinthető, 1921-ben született meg az Egyesült Államokban. Az elmúlt évtizedekben nemcsak a műszer, hanem a hozzá kapcsolódó vizsgálati metodika is átalakult. Mára a numerikus értékelés által világszerte egységesedett és objektiválódott a módszer, melynek alkalmazási helye a nyomozás maradt, a bírósági igénybevétele és bizonyítékként felhasználása továbbra is vitatott. Abban egyetértés van, hogy a szerepe leginkább a nyomozás orientálásában van. A hatóságoknak pedig oda kell figyelniük arra, hogy ne értékeljék túl a poligráfós vizsgálat eredményét, mert a módszer a hibázás lehetőségét is magában hordozza.

Érték: A tanulmány hozzájárulhat ahhoz, hogy képet adjon a jogalkalmazói gyakorlatról. A változások figyelemmel kísérése témája lehet újabb publikációknak.

Kulcsszavak: poligráf, műszeres vallomásellenőrzés, szaktanácsadó, feljegyzés, numerikus értékelés

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás ideje: 2026. 03. 10. Átdolgozás: 2026. 04. 07. Elfogadás: 2026. 05. 21.

Abstract

Aim: The purpose of this paper is to describe the developments the polygraph has undergone and how each of these developments has influenced the use of the instrument.

Methodology: The investigation covered publications, legislation, and anonymized court decisions related to the polygraph. Interviews were also conducted with expert consultants who perform polygraph examinations, and the information derived from these interviews is also included in the paper.

Findings: The device, which can be considered a polygraph, was developed in the United States in 1921. In recent decades, not only the device but also the associated testing methodology has undergone transformation. Today, the method has been standardized and objectified worldwide through a numerical scoring system; while its application remains within the realm of criminal investigations, its use in court and as evidence remains controversial. There is agreement that its role lies primarily in guiding investigations. Authorities, however, must be careful not to overestimate the results of polygraph examinations, as the method inherently carries the possibility of error.

Value: This paper may provide an overview of law enforcement practices. Monitoring these changes could be the subject of future publications.

Keywords: polygraph, lie detection, expert consultant, numerical evaluation

Bevezető gondolatok

A poligráfós vallomásellenőrzéssel kapcsolatos örökzöld problémafelvetés, hogy lehet, illetve kell-e több jelentőséget tulajdonítani neki, mint nyomozást orientáló, a nyomozó hatóság munkáját támogató módszernek. A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (IV. Be.) 2018-as hatályba lépése újragondolásra adhatott okot, mivel a műszeres vallomásellenőrzés a bizonyítási cselekmények közé került, így annak lehetősége kínálkozott, hogy a bírósági bizonyítási eljárásban is nagyobb szerepet kapjon, mint ahogy a korábbi években jellemezte a bírósági gyakorlatot.

Jelen tanulmány bepillantást enged a poligráf alkalmazásának múltjába és jelenébe, továbbá vizsgálja, hogy a módszer működési elvei, jogszabályi háttere, hatósági igénybevétele indokoltá teszi-e a műszeres vallomásellenőrzés jelentőségének növelését vagy csökkentését.

A poligráf alkalmazásának kezdeti lépései

Az Egyesült Államokban 1921-ben született meg a poligráf, amely alkalmas volt egyidejűleg és folyamatosan több élettani paraméter változásainak a rögzítésére. Nem véletlenül nevezték el a műszert „polygraph”-nak. A jelentése „több írás”. Az analóg poligráfnak írótüi voltak, minden egyes írótü más-más élettani paraméter változását mutató görbét rajzolt a papír regisztrátumra. John Larson kaliforniai rendőrtiszt és a kaliforniai egyetem orvostanhallgatója fejlesztette ki, aki a műszerrel egyidejűleg tudta mérni a vérnyomást, a pulzusszámot és a légzést (International League of Polygraph Examiners, 2018). A teszt, amit alkalmazott, a releváns-irreleváns kérdések tesztje (Newton, 2008) volt, melynek keretében az alannak releváns és irreleváns kérdéseket tett fel, aki igennel vagy nemmel válaszolhatott. A releváns kérdés a bűncselekmény elkövetésére irányuló kérdés volt, azt ellenőrizték vele, hogy a vizsgált személy elkövette-e a bűncselekményt. Az irreleváns kérdés nem függött össze a vizsgált bűncselekmény elkövetésével. Ha az alany teste a poligráffal kimutatható módon lereagálta a releváns kérdést, ebből a bűnösségre következtetett. Larson még 1921 tavaszán kipróbálta a poligráfot Vollmeren, a berkeleyi rendőrség vezetőjén és az állományon is. A kísérletek eredményei meggyőzték Vollmert arról, hogy Larson műszere valóban működik. Nem sokkal ezután a gyakorlatban is alkalmazta a találmányt: felderítette a kaliforniai egyetem kampuszán elkövetett lopássorozat elkövetőjét (Fisher, 2018). Harmincnégy kollégista lány közül kiválasztotta a tolvajt (Grubin & Madsen, 2005). Ugyanebben az évben San Franciscóban is alkalmazták a poligráfot, ahol egy eltűnt pap ügyében nyomoztak, akiről azt feltételezték, hogy megölték. Néhány nap múlva egy helyi pék holttestet talált a tengerparton, amelyről kiderült, hogy a keresett pap holtteste. A felfedező tanú élénken érdeklődött, hogy jár-e neki a nyomravezetői jutalom. A hatóság azonban alkalmazta a poligráfot annak megállapítására, hogy köze lehet-e a tanúnak az emberöléshez, és a műszer hazugságot jelzett. Az eredményeket közölték a kihallgatottal, aki ennek hatására beismerő vallomást tett (Szlavikovics, 2006).

A negyedik csatorna alkalmazása, a bőr elektromos ellenállásának mérése a Keeler-féle, maihoz hasonló poligráf újdonsága volt. Keeler 1939-ben galvanográfot kapcsolt a vérnyomást, a pulzust és a légzést mérő poligráfhoz (Sziájtó, 1990).

A Keeler-féle poligráf elterjedéséhez nagyban hozzájárult, hogy az amerikai kémelhárítás a II. világháború végén széles körben alkalmazta a készüléket a Nyugat-Németország területén lévő hadifogolytáborokban (Larin, 1982). 1948-ban Chicagóban Keeler létrehozta a világ első poligráf iskoláját, ahol számos későbbi prominens poligráfos vizsgáló sajátíthatta el a vizsgálat fortélyait

(Volyk, 2018). Keeler nevéhez fűződik az is, hogy még az 1920-as években továbbfejlesztette a poligráf kérdezési technikáját. Kitalálta a kártyatesztet, amelynek során az alanynak egy kártyát kellett kiválasztania, ő pedig a poligráf segítségével megállapította, hogy az alany melyik lapot húzta (URL1). A kártyateszt azt célozta, hogy az alanyt meggyőzze, lelepleződhet (URL1). Keeler számos ügyben eredményesen alkalmazta a poligráfot. A megoldott ügyek mellett Keelernek az is hírnevet szerzett, hogy a II. világháború után az amerikai hadsereg bűncselekmény elkövetésével vádolt tagjait vizsgálta, és vizsgálatai is hozzájárultak ahhoz, hogy több tucát terhelte felmentettek (BSZKI, 2016).

A poligráf folyamatos fejlesztése az elmúlt évtizedekben

A Keeler-féle négycsatornás poligráfhoz Reid 1945-ben egy újabb csatornát kapcsolt, a műszer képessé vált az izomaktivitás mérésére is. Reid egy speciális fotelt készített, mellyel érzékelhető és mérhető lett az alany kar- és lábmozgása. Felfedezte, hogy akaratlagos izommozgással a mért értékek befolyásolhatók (Agárdi & Kármán, 1999).

Reid továbbfejlesztette Keeler kérdezéstechnikáját is, s 1947-ben kidolgozta az általános kérdések tesztjét, amely nagy előrelépés volt a poligráfos vizsgálat módszertanában (URL2). Reid a releváns és irreleváns kérdések közé beékelte az úgynevezett „kontroll” kérdést. Ez egy olyan típusú kérdés, amely általában a vizsgált személy előéletére vonatkozik, és tagadó válasz várható tőle (például előfordult az előző munkahelyén, hogy lopott). Azt vizsgálják, hogy az egyes kérdéstípusokra milyen testi reakciók érkeznek, és a vizsgáló ebből von le következtetéseket arra vonatkozóan, hogy a válaszadó őszintén tagadja-e a bűncselekmény elkövetését.

David Lykken 1959-ben megalkotta a feszültségcsúcs-tesztet (Lykken, 1959). A teszt kiindulási alapja, hogy vannak olyan körülményei a bűncselekmény elkövetésének, amelyekről csak az elkövető tudhat. A kérdéssorban alkalmaznak egy kulcskérdést és töltelék vagy irreleváns kérdéseket (Krispán & Pusztai, 2016). Ha tudja a hatóság, hogy megmérgezték a sértettet, akkor a mérgezéses ölésmódra vonatkozó kérdést tesznek fel kulcskérdésként, és elhangoznak különböző ölésmódokra vonatkozó irreleváns kérdések is, például tudja-e, hogy a sértettet megfojtották, lelőtték, leszúrták stb. A tesztsor akkor alkalmazható, ha a vizsgált személy tagadja azt, hogy ő lenne a bűncselekmény elkövetője, illetve azt is, hogy bármit tudna arról, hogy hogyan ölték meg a sértettet. Ha az alany a megfojtást mint ölésmódot tartalmazó kérdést reagálja le, levonható a következtetés, hogy olyan személyt vizsgálnak, aki – tagadó válasza ellenére – ismeri az ölés

módját. Ezt a megállapítást erősítheti az általános kérdések tesztjének eredménye, ha a vizsgált személy leereagálja a kérdést, amikor is arra kérdeznék rá, hogy ő követte-e el a bűncselekményt. Mind az általános kérdések tesztje, mind a feszültségcsúcs-teszt ma is alkalmazott kérdéssor típusa a poligráfós vizsgálatnak.

További előrelépésként értékelhető, hogy az 1960-as években Cleve Backster bevezette a ma is használatos (Matté, 1996) numerikus értékelést (Grubin & Madsen, 2005), amikor pontozási rendszer alkalmazásával határozzák meg, hogy a vizsgált személy őszintén tagadja-e a bűncselekmény elkövetését, illetve hogy bármilyen információval rendelkezik az ügygel kapcsolatban. A pontozásos módszer tovább objektívizálja a poligráfós vizsgálati metodikát, mert kidolgozott pontozási szempontrendszert határoz meg. Az 1970-es évek végén Joseph F. Kubis, a New York-i Fordham University kutatója elsőként vett igénybe számítógépes alkalmazásokat a poligráfós görbe vizsgálatokor. A komputerizált poligráfós vizsgálatról Kubis a további objektivitást várta (Matté, 1996).

Ezekre az évekre tehető annak a korszakváltásnak a kezdete, amikor az analóg poligráf elindult azon az úton, amely a digitális műszerhez vezetett. Az 1980-as évek elején John C. Kircher és David C. Raskin az utah-i egyetemen kutatásokat végeztek a komputerizált poligráfon, és 1988-ban kifejlesztették a Computer Assisted Polygraph Systemet, ami magába foglalta az első olyan algoritmust, amelyet a diagnosztikai célokra összegyűjtött pszichofiziológiai adatok kiértékelésére használtak. 1992-ben hivatalosan is új korszakba lépett a poligráf, a számítógépes korba. A korszerű digitális technika ekkor váltotta fel az analógot (Alder, 2018). A kezdetekben a Stoelting és a Lafayette poligráfós rendszer volt a piacvezető (Kerekes, 2026), amelyet hazánkban is alkalmaznak. Mára már versenyképesen felzárkózott melléjük az Axciton és a Limestone műszere is.

A poligráf hazai története

Míg az USA-ban az 1950-es évekre ismertté és elterjedté vált az első hazugságvizsgálatra alkalmazható műszer, addig Magyarországon hosszabb időre volt szükség ahhoz, hogy a poligráf részévé váljon a bűnüldözésnek. Az 1960-as években még tudománytalannak és az eljárási elveket súlyosan sértő módszernek tekintették a poligráfós vizsgálatot. A Belügyminisztérium kiadásában 1961-ben megjelent *Kriminalisztika* című tankönyv a poligráf alkalmazását azon „*áltudományos vagy lényegében a kényszerítés fogalomkörébe tartozó módszerek*” között említi, „*amelyeket a vallomások pszichológiai és pszichofiziológiai befolyásolására dolgoztak ki a burzsoá államok*” (Garamvölgyi, 1961). Kertész Imre is elutasító álláspontra helyezkedett a poligráffal szemben. 1965-ben

a tanúkihallgatás lélektanáról írt monográfiájában arra a következtetésre jutott, hogy „*a hazugságvizsgáló gépek igénybevételétől nem várható semmi különösebb további eredmény, az ilyen eszközök használata alapvető eljárásjogi elveket sért, tehát alkalmazásuk szocialista államunkban nem célszerű és nem megengedhető*” (Kertész, 1965).

Egy évtizeddel később, az 1970-es évek második felében titkosszolgálati alkalmazással mégis kezdetét vette a poligráf magyarországi története. A Belügyminisztérium III/2-es Főcsoportfőnökségen alakult egy pszichológiai laboratórium, ahol Krispán István vizsgálatokat kezdett egy Keeler poligráffal. 1976–1977 tájkán a műszert a Rendőrtiszti Főiskola egy teljes évfolyamán tesztelte, majd 1978-tól büntetőügyekben is lehetősége nyílt igénybe venni (Krispán, 2004). Azért volt nagy jelentősége a poligráf nyomozás során való alkalmazásának, mert a büntetőügyek alakulása viszonylag gyors visszajelzésként szolgál a poligráfos vizsgálatot végző szakembernek, aki a visszacsatolások segítségével módosítani, illetve fejleszteni tudja a diagnosztizáló képességét. A titkosszolgálati munkában ugyanis vagy nem érkezett visszacsatolás a vizsgálat eredményességével kapcsolatban, vagy csak későn került rá sor. Krispán 1978-ban egy Pest megyei eltűnéses ügyben alkalmazta először büntetőeljárásban a poligráfot. Négy férfi és egy nő közösen italozott egy kocsmában, majd a nő ismeretlen helyre távozott. A társaságában lévő férfiakat vizsgálta, akik közül az egyiknél azt állapította meg a műszer segítségével, hogy megtévesztően tagadta a bűncselekmény elkövetését. Emellett az ölésmód, az elrejtés módja is a kérdések között szerepelt, olyan kérdéseknél mutatott megtévesztő tagadást a poligráf, mint például, hogy a nőt elásták egy építményben, egy családi házas teleknél, egy verandánál. A vizsgálatot követően kimentek a nyomozók a helyszínre, ahol a veranda alatt megtalálták a holttestet. A második poligráfos büntetőügy a Csongrád megyei Balástyapusztához kötődik, ahol egy idős embert öltek meg az egyik tanyán. A gyanúsított hat hónapja le volt tartóztatva, viszont a poligráfos vizsgálat azt az eredményt hozta, hogy nem ő követhette el a bűncselekményt. A felfedező tanúkat, a sértett szomszédait is megvizsgálták a műszerrel. Mindkettőjükönél az az eredmény született, hogy részt vettek a bűncselekmény elkövetésében. Az ezüstitárgyakat is lereagálták a vizsgált személyek (mindkettőjükönél detektálhatóak voltak a megtévesztő válaszokra utaló fiziológiai reakcióváltozások), amelyek elő is kerültek a poligráfos vizsgálatot követően. Az ügyben nemcsak az elkövetők lepleződtek le, hanem a letartóztatott gyanúsítottal szemben is megszüntették az eljárást. Mindkét ügy nagy jelentőséggel rendelkezik a műszer alkalmazása szempontjából, mivel ebben az időszakban (egészen az 1980-as évek közepéig) az emberöléses ügyek nyomozásai eredményesek voltak, alig volt országos szinten olyan ügy, amelyben

ne lett volna meg az elkövető. A zsámboki és a balástyapusztai ügyek jelentették a kivételt, viszont a holtpontra jutott nyomozást a poligráfos vizsgálat előre tudta lendíteni. Ezt követően egyre több büntetőügyben vették igénybe a poligráfot, és szintén előrelépés volt, hogy a titkosszolgálati laboratórium mellett a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság is rendelkezésre bocsátott egy vizsgálati helyiséget, illetve később saját műszert is beszereztek, majd az Országos Rendőr-főkapitányságon is létrejött egy újabb vizsgálati helyiség, ahol szintén rendelkezésre állt egy újabb műszer is. Míg a kezdetekben a Keeler-féle, 1940-es években kifejlesztett poligráffal folytak a vizsgálatok, addig a későbbiekben a modern La Fayette poligráfok terjedtek el, és annak fejlesztései is folyamatosan eljutottak Magyarországra (Fenyvesi et al., 2022). A poligráfos vizsgálat validált módszernek számít, ami azt is jelenti, hogy a poligráfos vizsgálók világszerte validált tesztípusokkal dolgoznak. Magyarországon a Nemzeti Akkreditáló Hatóság 2016-ban a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ (korábban BSZKI) poligráfos szakterületét akkreditálta (Gárdonyi, 2020).

A poligráfos vizsgálat és a nyomozás

A poligráfos vizsgálatnak jelentősége leginkább a nyomozásban van, hiszen elsősorban arra hivatott, hogy hozzájáruljon az elkövető azonosításához. A poligráf nem detektálja a hazugság okát (Fenyvesi, 2018), viszont mutatja a megtévesztő szándékú tagadást. Ideális alanya a tanú, akinél azt kívánja tisztázni a nyomozó hatóság, hogy köze lehetett-e a bűncselekmény elkövetéséhez. A poligráfos vizsgálat akkor tekinthető eredményesnek, ha a szaktanácsadó arra a következtetésre jut, hogy a vizsgált személy fiziológiai reakciói megtévesztést jeleznek a releváns kérdéseknél. Szintén eredményes a vizsgálat, ha a szaktanácsadó azt állapítja meg, hogy a fiziológiai reakciók nem jeleznek megtévesztést. Van, mikor a szaktanácsadó nem tudja eldönteni, hogy a releváns kérdésnél kapott fiziológiai reakciók megtévesztésre vagy őszinteségre utalnak, ilyenkor azt írja bele a feljegyzésébe, hogy nem dönthető el, vagyis nem foglal állást abban, hogy megtévesztés vagy őszinteség áll fenn a releváns kérdés tagadásakor (Budaházi et al., 2021). A 2016-tól alkalmazott numerikus értékelés következményeként a poligráfos vizsgálat eredménye tartalmazza azt a számot is, amely mutatja, milyen mértékben megtévesztő vagy őszinte a releváns kérdésre adott „nem” válasz. A numerikus értékelés nem azt jelenti a poligráfos vizsgálatnál, hogy ráhagyatkoznak egy programra, amely kiszámolja, hogy megtévesztők-e a kritikus kérdésekre érkezett tagadó válaszok, hanem a vizsgálati regisztrátum értékelésekor a fiziológiai reakcióváltozásokat követi figyelemmel a szaktanácsadó,

aki a kritikus kérdéseknél pontokat ad az egyes fiziológiai csatornákon észlelt eltérésekre. A „+” pont az őszinteséget jelzi, a „-” a megtévesztést. A szaktanácsadó által felvitt pontszámok alapján a számítógépes program kiszámolja, hogy egyes fiziológiai csatornák milyen értékeket kaptak, és globális eredményt is ad, amikor összesíti a fiziológiai csatornák eredményeit. A programhoz tartozik egy skála is. Minél magasabb a + érték, annál nagyobb a valószínűsége, hogy őszinte a tagadás, és minél magasabb a – érték, annál biztosabb, hogy megtévesztő a kérdésre adott válasz (Budaházi et al., 2021).

A numerikus értékelésnek része az Alpha érték is, amikor is egy számarány jelzi, hogy mennyi az esélye annak, hogy adott vizsgált személy bár +-os értéket kapott, mégis megtévesztő legyen. Az Alpha értéket úgy kell értelmezni, hogy ha például +4-es összpontszámot kapott az alany, mekkora a valószínűsége annak, hogy a +4-es összpontszámú alanyok közül valaki mégis megtévesztő legyen. Azt mutatja tehát a kapott Alpha arányszám, hogy mennyi az esélye annak, hogy valaki úgy menjen át a vizsgálaton, hogy őszintének vélik a releváns kérdésre adott válaszát, miközben megtévesztőnek kellett volna minősíteni, mert a bűncselekmény elkövetőjét vizsgálták. A numerikus értékelés egységesen működik szerte a világban, annak szempontrendszerét az 1966-ban alapított poligráfos szervezet, az American Polygraph Association (APA) dolgozta ki. A numerikus értékelés előnye a hagyományos értékeléshez képest, hogy pontosan meghatározott, hogyan kell pontozni az egyes reakcióváltozásokat, illetve a program segítségével kiszámolt pontokat hogyan kell értelmezni. A numerikus értékelés mellett a poligráfos vizsgálat fejlődését az is mutatja, hogy az Egyesült Államokban megfelelően validált kérdésstruktúrákat kell a szaktanácsadónak alkalmazni, amelyben minden egyes kérdéstípusnak megvan a maga helye. Azon országokban, amelyekben sor került az APA által tartott akkreditált poligráfos tanfolyamra (Magyarországon 2016-ban tartottak ilyen tanfolyamot), általában át is térnek a numerikus értékelésre, illetve a validált kérdésstruktúrák alkalmazására. Mindez az egységességet szolgálja, és arra is alkalmasabbá teszi a poligráfos vizsgálatot, hogy a vizsgálati lelet alapján több szaktanácsadó is elemezni tudja a műszer által rögzített fiziológiai reakcióváltozásokat. A numerikus értékelésnek fontos része a rendelkezésre álló program, amely összesít, illetve kiszámol, viszont a fiziológiai reakcióváltozásokra a pontot a szaktanácsadó adja, vagyis a szubjektivitást továbbra is hordozza a poligráfos módszer, viszont az APA által lefektetett szabályok ezt a szubjektivitást igencsak csökkentik. A numerikus értékelés statisztikai, logikai és tapasztalati alapokon nyugszik, éppen ezért a numerikus értékelés szempontjából azt is fontos tisztázni, hogy mi a cél a poligráfos vizsgálatnál. Ha bűntetőügyben kívánják alkalmazni, tesztípustól függően akár +3 összpontszám

fölött már őszintének tekinthető a vizsgált személy tagadása. Ha egy bizalmi állás betöltése függ a poligráfós vizsgálat eredményétől, felvihetik például +6 összpontszámra is a vágópontot, ha az a cél, hogy a valóban alkalmas jelöltek töltsék be a bizalmi munkakört. A cég ilyenkor azt a kockázatot is felvállalja, hogy esetleg olyan embert nem vesz fel, aki egyébként alkalmas lenne a beosztás betöltéséhez, de valamiért a poligráf nem jelezte az elvárt (+6 összpontszámú) őszinteséget. Ha több embert kívánnak felvenni, és nem bizalmi beosztásról van szó, a megkívánt összpontszámot akár +1-re is levihetik. Minderre nincs lehetőség a büntetőügyekben, ahol világszerte egységesen határozzák meg a vágópontokat (Budaházi et al., 2021).

Poligráfós ügyek

Az ügyek széles körében alkalmazható a poligráfós vizsgálat, amelynek a nyomozás során alanya lehet a tanú és a gyanúsított is. A felderítési szakaszban a tettes azonosításában nyújthat segítséget, amikor is a tanút abból a célból vizsgálják, hogy elkövetője lehetett-e a bűncselekménynek. A poligráfós vizsgálat szempontjából ideális, ha az első, inkább csak elszámoltató jellegű kihallgatás után, de még a formális meggyanúsítás előtt végzik el (Krispán, 2005).

A vizsgálati szakaszban kaphat helyet a gyanúsított poligráfós vizsgálata, arra vonatkozóan, hogy valóban ő követte-e el a bűncselekményt. A vizsgálati szakaszban a tanú poligráfós vizsgálata sem kizárt, amikor kétség merül fel arra vonatkozóan, hogy a tanú valóban csak annyit tud-e az ügyről, amit megoszt a hatósággal, esetleg nem ő volt-e a bűncselekmény elkövetője. Mind a felderítési szakaszban, mind a vizsgálat során önmagában a poligráfós vizsgálat eredménye nem elegendő sem a gyanúsításhoz, sem a nyomozás megszüntetéséhez, más adatok is szükségesek ezen döntések meghozatalához.

A nyomozást megelőző előkészítő eljárásban a leplezett eszközök alkalmazásával kapcsolatban merülhet fel a poligráfós vizsgálat. Egy bizalmi személy vizsgálható például poligráffal. Bíróági szakaszban nincs helye a műszer igénybevételenek.

Néhány példán keresztül érdemes szemügyre venni, hogyan is működik a poligráf.

Az egyik ügyben a 82 éves sértett feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik egy téli este megjelentek a családi házánál, majd a nyári konyhába bementek. A konyhába érkező sértettet a tettesek agyonveréssel fenyegették, ha nem adja át a pénzét. A folyamatos fenyegetés hatására a sértett odaadott nekik 69 000 forint készpénzt, majd az elkövetők a helyszínről elmenekültek.

A szaktanácsadó a következő releváns kérdéseket tette fel a tanúnak az általános kérdések tesztjében:

- Részt vett ön a ... utcai öregember kirablásában?
- Részt vett ön a ... utcai öregember kirablásában februárban?
- Szándékosan eltitkol információkat a ... rablással kapcsolatban?

Az ESS pontozási rendszerben az első kérdésnél +1 összpontszámot kapott a szaktanácsadó, ami azt mutatja, hogy a válasz őszintesége nem dönthető el. A második kérdésnél -6 összpontszámot mutatott a program, ami megtévesztő válaszra utal, a harmadiknál pedig -9 volt az összpontszám, ami jelentős megtévesztést mutat. A három kritikus kérdésből kettőt (Részt vett ön a ... utcai öregember kirablásában februárban? Szándékosan eltitkol információkat a ... rablással kapcsolatban?) egyértelműen lereagált a vizsgált személy. Ha az általános kérdéssorban csak egyetlen kritikus kérdést vizsgálnak, a pontozási rendszer egy globális eredményt is ad, jelen ügynél -14 volt a globális összpontszám, ami jelentős globális megtévesztésre utal. Az általános kérdések tesztjénél az Alpha érték kisebb volt, mint 0,001, vagyis kevesebb mint 0,001 esélye van a tévedésnek, hogy mégis őszinte volt a vizsgált személy tagadása. Ezer olyan ember közül, aki a releváns kérdésre -6 vagy -9 pontot kap, kevesebb mint egy-nél fordulhat elő, hogy mégis őszinte a válasza.

Az ügyben feszültségcsúcs-tesztes kérdéssorokat is alkalmaztak, amikor is azt vizsgálták, hogy a tanú tudja-e, hogy hány forintot raboltak el. Az alany úgy nyilatkozott, hogy nem ismeri az összeget, nem ő követte el a bűncselekményt.

- 1) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 89 ezer forintot raboltak el?
- 2) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 79 ezer forintot raboltak el?
- 3) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 69 ezer forintot raboltak el?
- 4) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 59 ezer forintot raboltak el?
- 5) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 49 ezer forintot raboltak el?
- 6) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 39 ezer forintot raboltak el?
- 7) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 29 ezer forintot raboltak el?
- 8) Tudja-e ön biztosan, hogy az öregtől 19 ezer forintot raboltak el?

A szaktanácsadó arra a következtetésre jutott, hogy az alany a teszt releváns, 3. számú tételét (69 ezer forint) nem ismerte fel. Az összegre való rákérdezés azt a veszélyt hordozza magában, nem biztos, hogy a hatóság tudja a pontos összeget. Előfordulhat, hogy a sértett rosszul emlékszik rá, és arra is van példa, hogy a sértett többet vagy kevesebbet mondjon szándékosan, mert el akarja titkolni, hogyan lehetett nála például 3 000 000 forint készpénz, vagy éppen túloz, mert magasabb helytállásra vágyik a biztosítótól. Így jelen esetben is fenntartásokkal

kell kezelni a feszültségcsúcs-teszt összegre vonatkozó kérdéssorát, és arra is figyelemmel kell lenni, hogy az elkövető nem feltétlenül emlékszik a pontos összegre. Ha lereagálta volna a 69 ezer forintot, ez erősítette volna az általános kérdések tesztjének eredményét, viszont jelen ügynél a -14-es globális összpontszám önmagáért beszél, elegendő ahhoz, hogy következtetni lehessen arra, a vizsgált személy követhette el a bűncselekményt.

Szintén tanú poligráfos vizsgálatát végezték, amikor is lopás büntette miatt folyt a nyomozás. A releváns kérdések a következők voltak az általános kérdések tesztjében:

- Ön bontotta meg a cserepet ... melléképületének a tetején?
- Ön vitte el a széfet ... házából?
- Tudja ön, hogy ki vitte el a széfet ... házából?

A szaktanácsadó azt állapította meg a vizsgálat eredményeként, hogy a regisztrált élettani változások szerint a vizsgált személy a feltett releváns kérdésekre szignifikáns – megtévesztési szándékot valószínűsítő – reakciókat adott.

Egy sikkasztásos ügyben is poligráfos szaktanácsadót rendelt ki a nyomozó hatóság. Feljelentést tettek ugyanis ismeretlen tettes ellen, aki a feljelentésben foglaltak szerint egy kb. 2 000 000 forint értékű elektromos fagyis kocsit az egyik kempingből ismeretlen helyre szállított, így a fagyis kocsis használója azt nem tudta visszaszolgáltatni a tulajdonosnak. Az általános kérdések tesztjében a releváns kérdések az alábbiak voltak:

- Maga tüntette el a fagyis kocsit?
- Részt vett ön bármilyen szándékos cselekedetével a fagyis kocsit eltüntetésében?

A szaktanácsadó arra jutott, hogy a fiziológiai változások alapján a releváns kérdésekre adott válaszok tekintetében nincsenek szignifikáns, megtévesztésre utaló jelek. Az 1. kérdésnél +3 volt a kapott összpontszám, a másodikonál +4.

A poligráfos vizsgálat és a bíróság

A IV. Be. miniszteri indokolása úgy tesz említést a műszeres vallomásellenőrzésről, mint amely közvetett bizonyíték beszerzésére irányul. Míg a műszeres vallomásellenőrzésnek a helye a nyomozási fázisban van, addig más bizonyítási cselekmények a bírósági eljárásban is alkalmazhatók. Más bizonyítási cselekményekkel ellentétben a bíróság a műszeres vallomásellenőrzés eredményéhez nem közvetlenül, hanem a felderítési vagy a vizsgálati szakaszból jut (Budaházi et al., 2021).

Ha a korábbi évekre tekintünk, érdemes kiemelni a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 4/2007. BK véleményét, amely szerint a bizonyítás eszközeinek felsorolásában a szaktanácsadó közreműködése és poligráf alkalmazása nem szerepel. „*A nyomozás során szaktanácsadót lehet igénybe venni, ha pedig a terhelt vallomását poligráf alkalmazásával vizsgálják, szaktanácsadó igénybevétele kötelező. Ebből a szabályozásból következik, hogy a bírósági eljárásban poligráf nem alkalmazható. A szaktanácsadó közreműködéséről készült jegyzőkönyvet azonban a tárgyalás anyagává lehet tenni.*” A Kúria¹ eseti döntése is megerősíti a 4/2007. BK. véleményt, ugyanis nem zárkózik el attól, hogy a poligráfos vizsgálat eredménye a tárgyalás anyagává legyen téve és felolvasásra kerüljön, mivel azt a célt szolgálhatja, hogy legális bizonyítási eszközből (jellemzően vallomásból) származó valamely tényszerű adatot megállapítható ténnyé erősítsen. Viszont rámutatott arra is a Kúria, hogy „*a poligráfos vizsgálat eredményének a tárgyalás anyagává tétele, felolvasása (ismertetése) azt a célt szolgálhatja, hogy legális bizonyítási eszközből (jellemzően vallomásból) származó valamely tényszerű adatot megállapítható ténnyé erősítsen. A poligráfos vizsgálatot végző szaktanácsadó tanúkénti kihallgatása pedig éppúgy nem zárható ki, mint a terheltet vagy a tanút kihallgató hatósági személyé azzal, hogy vallomáspótló jelleggel nem bírhatnak, vagyis legfeljebb a vallomástétel körülményeire vonatkozhatnak.*” A Kúria arra utal, hogy kizárólag arra alkalmas a poligráfos vizsgálat eredményét tartalmazó jegyzőkönyv, hogy erősítse, ellenkező esetben pedig gyengítse az ellenőrzött vallomást.

A Nyíregyházi Törvényszék egy orgazdaság miatt folytatott büntetőeljárásban hozott ítélete is arra enged következtetni, hogy a poligráfos vizsgálat eredménye a tárgyalás anyagává tehető: „*A poligráfos vizsgálat eredménye csupán a valószínűség egy bizonyos fokát jelenti a törvényszék számára, éspedig a 22. számú tanú szavahihetőségét a fent ismertetettek szerint más bizonyítékok is alátámasztják. Ezért a törvényszék elfogadta a 22. számú tanú vallomását a tekintetben is, hogy VI. r. vádlott is részt vett a bűncselekmény elkövetésében.*”² A „más bizonyítékok is alátámasztják” fordulat utal arra, hogy a törvényszék bizonyítékként tekint a poligráfos vizsgálat eredményére is. Ezzel szemben a Kúria eseti döntésében³ kitér rá, hogy a poligráf útján valójában nem a bizonyíték (a vallomás tartalma) – a poligráf nélkül is megismerhető –, hanem a vallomástevő személy hitelessége, szavahihetősége válik megítélhetővé. Utóbbi azonban csupán segédlet, segíti az orientálást, mivel a vallomás szabad értékelés

1 Kúria Bhar.II.1271/2013/8. sz.

2 Nyíregyházi Törvényszék I.B.88/2013/81. sz.

3 Bfv.III.953/2012/34. sz.

tárgya, vagyis a poligráfós vizsgálat eredményéből nem származhat bizonyíték. Ugyanezt támasztja alá a Fővárosi Ítéltábla 5/2014. (IX. 29.) BK. véleménye is, amely arról rendelkezik, hogy a poligráfós vizsgálatról készített szaktanácsadói vélemény, mivel a III. Be. taxatív felsorolása között nem szerepel, nem minősül bizonyítási eszköznek. „*A nyomozás előbbre vitelét szolgáló szerepe viszont vitathatatlan, épp a poligráfós vizsgálat eredménye vezethet egy tárgyi bizonyítási eszköz, vagy okirat felkutatásához, vagy egy újabb tanú kihallgatásához.*”⁴ A Fővárosi Ítéltábla egy 2015-ös emberölési ügyben is utalt arra, hogy a III. Be. a bizonyítás eszközei között nem tünteti fel a poligráfós vizsgálatot. Az ítéltábla a védői fellebbezés poligráffal kapcsolatos részét utasította el döntésével. A védő ugyanis azzal érvelt, hogy „*a vádlott poligráfós vizsgálatának eredményét jelen eljárásban nem lehet súlytalannak tekinteni, hiszen ez is alátámasztja, hogy a vádlott igazat mondott a vallomásában.*”⁵ 2016-ban a Pécsi Ítéltábla is arról rendelkezett, hogy „*a poligráfós vizsgálat eredménye bizonyítékként nem értékelhető*”, nem tartotta viszont aggályosnak, hogy a poligráfós vizsgálat eredményét a nyomozó hatóság felhasználta.⁶ A Szegedi Ítéltábla jogerős határozata egy kábítószer-kereskedelem büntette miatt folytatott büntetőügyben szintén utalt arra, hogy a poligráfós vizsgálatról készült feljegyzés bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe.⁷ A Kecskeméti Törvényszék is arra jutott egy 2017-es emberölési ügyben, hogy a poligráfós vizsgálat eredménye bizonyítékként nem vehető figyelembe.⁸ 2018-as a Fővárosi Ítéltábla azon döntése is, miszerint az emberölési ügyben egyetért az elsőfokú bíróságnak a poligráfós hazugságvizsgálatra és a grafológusra vonatkozó álláspontjával, amely adatokat bizonyítékként nem értékelt.⁹ A Debreceni Ítéltábla is kirekesztette a bizonyítékok köréből a poligráfós vizsgálat eredményét egy orgazdaság, illetve más bűncselekmények miatt indult büntetőügyben, mivel a szaktanácsadói vélemény alapján „*tény bizonyítottnak nem tekinthető*”.¹⁰ A Debreceni Törvényszék 2023-as testi sértéses ügyében utal arra, hogy a vádlott tagadó vallomására a bíróságnak be kellett szereznie és értékelnie kellett mások mellett a poligráfós vizsgálatról készített szaktanácsadói nyilatkozatot. A Debreceni Törvényszék „*kétséget kizáróan megállapította, hogy [...] vádlott elkövette a terhére rótt bűncselekményt, melyet megerősített a nyomozás során*

4 Fővárosi Ítéltábla 5/2014. (IX. 29.) BK.

5 Fővárosi Ítéltábla Bf.218/2015/17. sz.

6 Pécsi Ítéltábla Bf.57/2016/12. sz.

7 Szegedi Ítéltábla Bf.305/2017/17. sz.

8 Kecskeméti Törvényszék 8.B. 253/2015/109. sz.

9 Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.269/2017/6. sz.

10 Debreceni Ítéltábla Bf.I.253/2016/42. sz.

beszerzett poligráfos vizsgálat eredménye is.”¹¹ A Debreceni Ítéltábla ezzel nem értett egyet: „Mellőzni szükséges továbbá az elsőfokú ítélet indokolásából a poligráfos vizsgálat eredményének értékelésére vonatkozó megállapítást. A fellebbviteli főügyészség ítéltáblai határozatra hivatkozással mutatott rá arra, hogy a műszeres vallomásellenőrzés nem bizonyítási eszköz, így nem hordozhat bizonyítékot sem, ezért az eredménye nem is értékelhető bizonyítékként. [...] Mindezekre tekintettel az ítéltábla mellőzi a poligráfos vizsgálat eredményének értékelésére vonatkozó megállapítást az elsőfokú ítélet [97] bekezdéséből. Hasonló álláspontot fogalmaznak meg a Debreceni Ítéltábla Fkf. III.796/2024/11., Bf.III.442/2023/108., a Győri Ítéltábla Bhar.38/2024/4., Bf.66/2021/10. és a Szegedi Ítéltábla Bf.527/2023/22. számú határozatai is.” – utal arra a Debreceni Ítéltábla, hogy más ítéltáblák is osztják az álláspontját.¹² A Győri Ítéltábla szerint „A poligráf alkalmazására kizárólag a nyomozás során kerülhet sor, azonban bizonyítási eszköznek azért sem tekinthető, mert bizonyítandó tényt soha nem bizonyít, annak eredményeként a bűncselekmény elkövetése szempontjából releváns tény megállapítására soha nem kerül sor; legfeljebb a személyi bizonyítási eszközből (a terhelt vallomásából) származó bizonyíték hiteltérdemlőségének a megállapítását segíti elő, mintegy bizonyítékértékelési segédlet. Alkalmazására általában a felderítő nyomozati munka kívánatos irányainak meghatározása érdekében kerül sor.”¹³

Zárógondolatok

A poligráf az elmúlt évtizedekben számos változáson ment keresztül. A háromcsatornás műszer újabb csatornák mérésére lett alkalmas és változott a vizsgálati metodika is. Változtak a tesztstruktúrák, az analóg poligráf helyett digitális poligráfot alkalmaznak, és áttértek a numerikus értékelésre, amely növeli a vizsgálati metodika objektivitását. A poligráfos vizsgálat a nyomozás során vehető be, ritkábban az előkészítő eljárásban is. Bírósági szakaszban viszont nem alkalmazható a módszer. Abban egyetértés van, hogy orientálja a nyomozást, viszont arra is ügyelni kell, hogy a hiba lehetősége is benne rejlik a módszerben, mivel ember (szaktanácsadó) vizsgál embert (tanút, gyanúsítottat). A bírósági gyakorlat úgy tűnik, hogy még mindig abba az irányba tart, hogy nem származik bizonyíték a poligráfos vizsgálat eredményéből. Ennek ellenére nem kizárt, hogy a bíróság hivatkozzon rá a vallomás hitelességének alátámasztására.

11 Debreceni Törvényszék B.193/2023/71. sz.

12 Debreceni Ítéltábla Bf.III.619/2025/26. sz.

13 Győri Ítéltábla Bf.II.56/2024/11. sz.

Felhasznált irodalom

- Agárdi, T., & Kármán, G. (1999). A hazugságvizsgálatról más szemmel. *Belügyi Szemle*, 47(10), 92–106.
- Budaházi Á. (Szerk.) (2021). *A műszeres vallomás-ellenőrzés fejlődési irányai*. Ludovika Kiadó.
- Fenyvesi Cs., Herke Cs., & Tremmel F. (2022). *Kriminalisztika*. Ludovika Egyetemi Kiadó.
- Fenyvesi Cs. (2018). Az agyolvasó monoscanner elméleti modellje. *Magyar Rendészet*, 18(2), 69–75.
- Garamvölgyi V. (Szerk.) (1961). *Kriminalisztika*. Belügyminisztérium.
- Gárdonyi G. (2020). A poligráfus vizsgálat jogi és szakmai környezetének változásai, a szakterület kihívásai. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3(1), 83–93.
- Grubin, D., & Madsen, L. (2005). Lie detection and the polygraph: A historical review. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 16(2), 357–369. <https://doi.org/10.1080/14789940412331337353>
- Kármán G., & Szabó J. (2019). A poligráf felhasználásának elvei és feltételei a bizonyítási eljárásban. *Kriminológiai Tanulmányok*, 56, 143–169.
- Kerekes, T. (2026). *A poligráf használatának története fényképeken*. <https://prezi.com/pde5-6t1lf-z/a-poligrafos-vizsgalatok-tortenete-kepekben/>
- Kertész I. (1965). *A kihallgatási taktika lélektani alapjai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Krispán I. (2004). A poligráfus hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle*, 52(6), 42–50.
- Krispán I. (2005). Tájékoztató és sugalmazás – avagy mire jó a poligráfus hazugságvizsgálat. *Belügyi Szemle*, 53(1), 102–111.
- Krispán I., & Pusztai, L. (2016). Egy gyanús eltűnés poligráfus vizsgálatának módszertana és tanulságai. *Belügyi Szemle*, 64(7–8), 141–150. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.7-8.15>
- Larin A. M. (1982). Poligráf és személyiségi jogok a büntető eljárásban. *Magyar Jog*, (4), 354.
- Lykken, D. T. (1959). The GSR in the detection of guilt. *Journal of Applied Psychology*, 43(6), 385–388. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/h0046060>
- Matté, J. A. (1996). *Forensic psychophysiology using the polygraph: Scientific truth verification, lie detection*. J.A.M. Publications.
- Newton, D. E. (2008). *DNA evidence and forensic science*. Infobase Learning.
- International League of Polygraph Examiners. (2020). *Polygraph/lie detector FAQs*. http://www.theilpe.com/faq_eng.html
- Szjártó I. (1990). *A pszichofiziológiai (poligráf) vizsgálat és eredményeinek felhasználási lehetősége az élet elleni bűncselekmények felderítésében*. Rendőrtiszti Főiskola.
- Szlavikovics I. G. (2006). A poligráf alkalmazásának lehetőségei és korlátai. In T. Drinóczi (Szerk.), *Studia iurum iurispritorum 3. A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara hallgatóinak tanulmányai* (pp. 316–339). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar.
- Volyk, A. (2018). *History of the polygraph*. <https://countway.harvard.edu/news/origins-polygraph>

A cikkben szereplő online hivatkozások

URL1: *The lie detectors*. <http://www.kenalder.com/lie detectors/portrait.htm>

URL2: *Brief history of the polygraph*. http://home.total.net/~galcar/html/brief_history_of_the_polygraph.html

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Budaházi Á. (2026). Gondolatok a poligráf alkalmazásáról. *Belügyi Szemle*, 74(8), 2167–2182.
<https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2026.v74.i8.pp2167-2182>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

A közlemény nyílt hozzáféréssel, a Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0) feltételei szerint jelenik meg. A közlemény változatlan formában, nem kereskedelmi célból, bármely médiumban és formátumban szabadon megosztható és újrapublikálható, feltéve, hogy az eredeti szerző(k), a közlés helye és a licenc hivatkozása megfelelően feltüntetésre kerül. Módosított vagy átdolgozott változat terjesztése, valamint kereskedelmi célú felhasználása nem megengedett.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Budaházi Árpád, aki a budahazi.arpad@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.